

Wojciech Góralski, Tomasz Białobrzęski

Osoby i instytucje odpowiedzialne za budzenie powołań kapłańskich w świetle uchwał synodów polskich po Soborze Watykańskim II

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 42/3-4, 39-62

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. WOJCIECH GÓRALSKI, KS. TOMASZ BIAŁOBRZESKI

OSOBY I INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE ZA BUDZENIE POWOŁAŃ KAPŁAŃSKICH W ŚWIETLE UCHWAŁ SYNODÓW POLSKICH PO SOBORZE WATYKAŃSKIM II

Troska o powołania kapłańskie, zakonne i misyjne należy do podstawowej misji Kościoła. Jest ona znakiem żywotności Kościoła i warunkiem jego pomyślnego rozwoju¹. Odpowiedzialność za powołania spoczywa na Kościele powszechnym oraz wszystkich Kościołach lokalnych. Każdy przynależąc do Ludu Bożego zobowiązany jest do budzenia powołań².

Termin powołanie „pochodzi od czasownika «powoływać», czyli wezwać. Dotyczy zawsze dwu osób: wzywającego i wezwanego, a więc przyjmującego wezwanie. W chrześcijańskim znaczeniu powołanie jest wezwaniem człowieka przez Boga. Bywają powołania powszechne jak powołanie wszystkich ludzi do rozwoju osobowego, do zbawienia wiecznego, do życia we wspólnocie Kościoła, do świętości. Bywają też powołania do specjalnych form życia, do określonej służby we wspólnocie wierzących. Powołaniu towarzyszą najczęściej uzdolnienia, wewnętrzne upodobania i pragnienia człowieka do podjęcia pracy, dyktowanej przez powołanie [...]. Dla chrześcijan powołanie oznacza zawsze wezwanie Boga do jakiejś specyficznej służby, np. w małżeństwie i rodzinie, w pracy zawodowej. O powołaniu ściśle religijnym mówimy, gdy dotyczy ono kapłaństwa, życia zakonnego, w zgromadzeniach podejmujących różne formy pomocy potrzebującym, apostołstwa i działania misyjnego [...]. Powołanym przez Boga jest każdy człowiek. Powołanie to można rozpoznać odczytując swoje uzdolnienia i za-

¹ Zob. Jan Paweł II. *Homilia na Mszy św. otwierającej obrady II Międzynarodowego Kongresu powołań (10 maja 1981 r.)*, W: *Nauka Kościoła o powołaniach duchownych*. Pod red. T. Nowaka. Gniczno 1995 s. 225.

² Zob. *Optatam totius*. Dekret o formacji kapłańskiej. W: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekrety, deklaracje*. Wyd. 3. Pallottinum 1986 s. 286-300 n. 2; kan. 253 § 1 kpk.

miłowania. Powołanie w rozumieniu chrześcijańskim jest zawsze wezwaniem do służby ludziom³. W niniejszym opracowaniu będziemy posługiwali się terminem „powołanie” w znaczeniu religijnym. W nauczaniu Kościoła i w opracowaniach funkcjonują przynajmniej trzy terminy działalności, o której będzie mowa: troska o powołania, duszpasterstwo powołań, duszpasterstwo powołaniowe. Terminy te traktujemy, jako synonimy służące na określenie tej samej rzeczywistości. Posynodalna adhortacja apostołska *Pastores dabo vobis* określa duszpasterstwo powołań jako „misję mającą na celu troskę o rodzące się powołania, ich rozeznawanie i towarzyszenie im”⁴. Obejmuje ono budzenie powołań konsekrowanych, ich rozeznawanie i towarzyszenie im w rozwoju. Jego celem jest doprowadzenie człowieka powołanego do ośrodka stałej formacji, takiego jak seminarium, nowicjat lub instytut świecki. A zatem w zakres duszpasterstwa powołań nie wchodzi towarzyszenie ludziom już konsekrowanym i przygotowującym się do konsekracji. Przedmiot jego działalności stanowią osoby mające powołanie do życia zgodnego z radami ewangelicznymi. Często osoby te mają intuicję swego powołania, potrafią je odczytać i komunikować na zewnątrz. Nie jest to jednak jedyne kryterium przynależności do grona adresatów duszpasterstwa powołań. Niekiedy bowiem na skutek różnych uwarunkowań człowiek sam nie jest w stanie odkryć swego powołania i wtedy trzeba mu pomóc w rozeznaniu.

Sprawą troski o powołania kapłańskie zajmują się synody polskie po Soborze Watykańskim II. Odkonstytuowano w tym okresie osiemnaście synodów diecezjalnych, jeden prowincjalny oraz jeden plenarny. Aktualnie odbywa się kilka dalszych. Do dziś drukiem zostały opublikowane uchwały następujących synodów: synodu wrocławskiego (1967), synodu poznańskiego (1968-1970), II synodu gdańskiego (1973), III synodu warszawskiego (1971-1974), I synodu katowickiego (1972-1975), II synodu gnieźnieńskiego (1978-1981), synodu prowincji krakowskiej (1973-1983), II synodu lubelskiego (1977-1985), II synodu częstochowskiego (1976-1986), IV synodu tarnowskiego (1981-1986), I synodu koszalińsko-kołobrzeszkiego (1985-1990), synodu lubaczowskiego (1990), XLII synodu płockiego (1987-1991), III synodu kieleckiego (1984-1991), synodu wrocławskiego (1985-1991), po-

³ E. Sujak, *Powołanie*. W: Ilustrowana encyklopedia dla młodzieży, Bóg, człowiek, świat. Katowice 1989 s. 224.

⁴ Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Pastores dabo vobis*, Wrocław 1995 nr 34.

znańskiego synodu archidiecezjalnego (1992-1993), II synodu wrocławskiego (1994), I synodu drohiczyńskiego. Teksty uchwał synodów: gnieźnieńskiego, lubaczowskiego, synodu prowincji krakowskiej, wrocławskiego i wrocławskiego ukazały się bez dokumentacji, jako teksty nieoficjalne do użytku wewnętrznego. Tematowi troski o powołania kapłańskie prawodawcy synodalni poświęcili wiele miejsca, co wskazuje na wagę i znaczenie problematyki. Wyjątek stanowi II synod wrocławski, który nie podjął podczas obrad synodalnych zagadnień duszpasterstwa powołań.

Przedmiotem niniejszego opracowania są osoby i instytucje odpowiedzialne za budzenie powołań kapłańskich, wskazane przez polskie synody posoborowe.

I. Osoby świeckie

1. Rodzice

Każda rodzina ze swojej natury jest powołana do zrodzenia i szeroko rozumianego wychowania potomstwa. Wychowanie dzieci dotyczy m.in. rzeczywistości religii. Temat ten jest w szerszym lub węższym zakresie referowany przez synody. Najwięcej miejsca poświęca temu zagadnieniu synod wrocławski opierając się w dużej mierze na dokumentach Stolicy Apostolskiej. W statucie 15 czytamy: „Rodzina katolicka, będąc «Kościołem domowym», jest powołana do «budowania Królestwa Bożego w dziejach, przez udział w życiu i posłannictwie Kościoła». Rodzina katolicka jest normalnym miejscem rozwoju ludzkiego i chrześcijańskiego dzieci, jak również ich powołania. Ojciec i matka otrzymują w sakramencie małżeństwa łaskę i zadanie chrześcijańskiego wychowania dzieci, wobec których świadczą i którym przekazują wartości tak ludzkie, jak religijne. Są «pierwszymi zwiastunami wiary». Tam uczą się chwalić Boga, otwarcia wobec innych i odkrywają w darze z siebie sens ludzkiego życia. W codziennym życiu rodziny prawdziwie chrześcijańskiej dzieci zdobywają pierwsze «doświadczenie Kościoła». Uczestnictwo małżonków i rodziców chrześcijańskich, «Kościoła domowego» w życiu i misji Kościoła powszechnego, rozwija w ich dzieciach «zmysł Kościoła», staje się «praktyczną szkołą apostołstwa», «Dzieci powinno się tak wychować, aby po dojściu do wieku dojrzałego mogły z pełnym poczuciem odpowiedzialności pójść za powołaniem duchownym». Winni «pielegnować właściwe każdemu z nich powołanie, ze szczególną zaś troskliwością powołanie duchowne». Rodzina katolicka jest «jakby pierw-

szym seminarium»⁵. W omawianiu zadań rodziców prawodawcy synodalni zwracają uwagę na różne aspekty powołaniowej troski. Trzy synody wskazują na doniosłe znaczenie atmosfery religijnej w rodzinie. II synod częstochowski uznaje rodzinę za pierwsze seminarium⁶. Wzywa rodziców do tworzenia w rodzinie klimatu chrześcijańskiego i ewangelicznego⁷. Religijną i ewangeliczną atmosferę wychowania omawia również I synod katowicki⁸. Zwraca się do rodziców z apelem, „by nie przeszkadzali rozwojowi łaski powołania u swoich dzieci. Raczej niech się cieszą i Bogu dziękują za tę łaskę, współpracując z nią dla dobra Kościoła⁹. Synod poznański „usilnie prosi rodziców, aby przez prowadzenie wzorowego życia małżeńskiego i rodzinnego, przez pielęgnowanie wartości moralnych i religijnych wytwarzali w swoim domu sprzyjającą atmosferę, w której będzie kiełkowało i wzrastało w sercach ich dzieci powołanie¹⁰.

⁵ *Synod archidiecezji wrocławskiej 1985-1991*, Wrocław 1995 (odtąd Synod Wrocławski) st. 15 s. 177; Szerzej na ten temat por.: *Lumen gentium*, Konstytucja dogmatyczna o Kościele. W: Sobór Watykański II, jw. s. 105-170 n. 11; *Optatam totius* n. 2; *Apostolicam actuositatem*. Dekret o apostołstwie świeckich, W: Sobór Watykański II, jw. s. 379-405 n. 11; *Presbyterorum ordinis*. Dekret o posłudze i życiu kapłanów. W: Sobór Watykański II, jw. s. 487-517 n. 11; Jan Paweł II. Adhortacja apostołska *Familiaris consortio*. Wrocław 1994 nr 53; *II Międzynarodowy Kongres Biskupów i innych odpowiedzialnych za powołania duchowne*. Dokument końcowy (10-16 maja 1981 r.) (odtąd: *II Międzynarodowy Kongres Biskupów*). W: Nauka Kościoła o powołaniach duchownych, jw. nr 39 s. 296-298; *Dyrektorium Duszpasterstwa Powołań*. W: Nauka Kościoła o powołaniach duchownych, jw. nr 35 s. 470-472; *Episkopat Polski. Wezwanie do modlitwy o powołania duchowne* (31 marca 1971 r.). W: Nauka Kościoła o powołaniach duchownych, jw. s. 406-409; Jan Paweł II. *Oroędzie na XXXI Światowy Dzień Modlitw o Powołania* (26 grudnia 1993 r.). W: Nauka Kościoła o powołaniach duchownych, jw. s. 208-213; kan. 233 § 1 kpk; E. Szafranski. *Podręcznik prawa kanonicznego*, T. I. Warszawa 1985 s. 307-308; T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, T. 2; *Lud Boży, jego nauczanie i uświęcanie*, Olsztyn 1986 s. 52-54; W. Chaim, *Środowisko rodzinne i religijność, a wybór kierunku studiów*, *Homo Dei* 64: 1995 nr 4 s. 3-16; W. Przygoda, *Duszpasterstwo powołań do życia konsekrowanego*. W: *Duszpasterstwo specjalne*. Pod red. R. Kamńskiego i B. Drożdża. Lublin 1998 s. 219; P. Rząsa, *Duszpasterz a sprawa powołań kapłańskich, zakonnych, i misyjnych w świetle „Pastores dabo vobis”*. *Dobry Pasterz* 1993 z 13 s. 80.

⁶ Zob. *Drugi synod diecezji częstochowskiej. Chrystus Światłem, Maryja wzorem*. Częstochowa 1987 (odtąd: *II Synod Częstochowski*) st. 1.1.1 s. 177; Tamże st. 1.3.3 s. 178.

⁷ Tamże st. 1.3.3 s. 178.

⁸ Zob. *Wiara, modlitwa i życie w Kościele katowickim. Uchwały I synodu diecezji katowickiej*. Katowice-Rzym 1976 (odtąd: *I Synod Katowicki*) st. 3. 2 s. 98; Tamże st. 4. 4. 1 s. 99.

⁹ Tamże st. 4. 11 s. 100.

¹⁰ *Statuty archidiecezjalnego synodu poznańskiego*. Poznań 1972 (odtąd: *Synod Poznański*) st. 1093 s. 303.

Kolejne dwa synody diecezjalne kładą nacisk na pomoc rodziców w odkryciu powołania i wspieranie go w rozwoju, I tak II synod lubelski¹¹, idąc za nauką Soboru Watykańskiego II, uznaje rodziców za pierwszych głosicieli wiary. To rodzice pomagają rozeznąć i wybrać drogę życiową swoim dzieciom. Są oni zobowiązani do pielęgnowania odkrytego w swoich dzieciach powołania do służby Bożej¹². W statucie 5, III synod kielecki wzywa rodziców, aby „umożliwiali swoim dzieciom odkrycie i podjęcie powołania do służby w Kościele, by dziękowali Bogu za dar powołania ich dzieci i wspierali je w dojrzewaniu do oddawania życia Bogu i Kościołowi”¹³.

Inne synody proponują rodzicom konkretne formy i metody budzenia powołań wśród swoich dzieci. Tak więc synod prowincji krakowskiej uznaje rodzinę za podstawowe środowisko „wzrastania i kiełkowania powołania”¹⁴. W celu uświadomienia rodzicom tej prawdy duszpasterze winni – w naukach, przygotowawczych do małżeństwa, homiliach i rozmowach z rodzicami – uświadamiać tę prawdę¹⁵. Prawodawcy IV synodu tarnowskiego, synodu lubaczowskiego oraz I synodu drohiczyńskiego zwracają uwagę na fakt, że rodzina ożywiona duchem wiary, pobożności i miłości jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem dla budzenia i rozwijania daru powołania¹⁶. Niech więc rodzice, zachęcając synody, starają się tworzyć właściwy dla powołania klimat przez: wspólną modlitwę; wychowanie dzieci w prawdziwej miłości Boga i bliźniego; częste przystępowanie do Sakramentów św.; czynny udział w życiu wspólnoty parafialnej; katechezę rodzinną omawiającą również sprawę powołania; postawę szacunku dla kapłanów i kapłaństwa; radosną akceptację oznak Bożego powołania i troskliwe jego pielęgnowanie¹⁷.

¹¹ Zob. *II Synod Diecezji Lubelskiej 1977-1985*. Lublin 1988 (odtąd: *II Synod Lubelski*) st. 347 s. 122.

¹² Tamże.

¹³ *III Synod Diecezji Kieleckiej 1984-1991*. Kielce 1992 (odtąd: *III Synod Kielecki*) st. 5 s. 57.

¹⁴ *Pierwszy Synod Prowincji Krakowskiej. Communio et communicatio*. Kraków 1983 mps (odtąd: *Synod Prowincji Krakowskiej*)

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Zob. *IV Synod, Diecezji Tarnowskiej. Ad imaginem Ecclesiae universalis (Lumen gentium 23)*. Tarnów 1990 (odtąd: *IV Synod Tarnowski*) st. 474 s. 203; *Synod Archidiecezji w Lubaczowie*. Lubaczów 1992 mps (odtąd: *Synod Lubaczowski*) st. 456 s. 149; *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*. Statuty. Drohiczyn 1997 (odtąd: *I Synod Drohiczyński*) st. 34 s. 48.

¹⁷ Zob. *IV Synod Tarnowski* st. 475 s. 203. *Synod Lubaczowski* st. 457 s. 149; *I Synod Drohiczyński* st. 34 s. 48.

Synod wrocławski wymienia: rozmowy oraz świadectwo życia rodziców jako elementy istotne w kształtowaniu powołania¹⁸.

Poznański synod archidiecezalny zauważa, iż „charakterystyczny jest związek między liczbą powołań a liczbą dzieci w rodzinach, a także z wartościami dominującymi w życiu rodzinnym i z wymaganiami, przede wszystkim duchowymi, stawianymi przez rodziców dzieciom”¹⁹. Prawodawca proponuje, aby wiele uwagi „poświęcić powołaniowemu duszpasterstwu rodzin²⁰, zwłaszcza przygotowaniu rodziców do myśli, że ich syn lub córka może wejść na drogę powołania duchownego”²¹. „Doświadczenie pokazuje, czytamy w uchwałach synodu, że dobre powołania wyrastają przede wszystkim z takich rodzin, w których ceni się wysoko wartości wiary ujawniające się nie tylko w zewnętrznych aktach pobożności, ale we wszystkich dziedzinach codziennego życia, także w zdolności poświęcenia dla innych”²². Prawodawca apeluje do rodziców, aby nie sprzeciwiali się na wybór ewentualnego powołania duchownego u swoich dzieci²³.

W statucie 29 synod wrocławski²⁴ proponuje współpracę duszpasterzy z rodzicami w celu: podkreślenia odpowiedzialności wobec powołania ich dzieci; rozbudzenia u rodziców i dzieci zrozumienia dla rad ewangelicznych i poświęcenia się Bogu na całe życie; towarzyszenia budzącym się powołaniom duchownym; zachęcenia rodziców, by nie przeszkadzali rozwojowi powołania u swoich dzieci. „Raczej niech się cieszą i Bogu dziękują za tę łaskę, współpracując z nią dla dobra Kościoła”²⁵.

¹⁸ Zob. *Statuty synodu diecezjalnego odbytego we Wrocławku*. W: Prawodawstwo Kościoła w Polsce 1961-1970. Pod red. T. Pieronka. T. 2. Ustawodawstwo diecezjalne, z. 4 Warszawa 1974 s. 195-271 (odtąd: *Synod Wrocławski*) st. 771 s. 229.

¹⁹ *Poznański Synod Archidiecezalny 1992-1993*. Dokumenty [brw] (odtąd: *Poznański Synod Archidiecezalny*) st. 10 s. 192-193; Szerzej na ten temat por. Z. Jona czyk, *Socjologiczne badania powołań kapłańskich w Polsce*. Wrocławskie Studia Teologiczne 8: 1976 s. 218-220

²⁰ „[...] Wszelka działalność duszpasterska winna opierać się na rodzinie i pomagać jej w uświadomieniu właściwego sobie powołania oraz istotnej roli w budzeniu, a także w późniejszym wspieraniu powołania do życia poświęconego Bogu. Wszelka akcja duszpasterska w zakresie powołań winna zmierzać do tego, aby uczynić rodzinę uprzywilejowanym środowiskiem [...]. Taki ewangeliczny klimat czyni rodzinę nie tylko źródłem, w którym rodzą się powołania, lecz czyni z niej także środowisko pomocnicze towarzyszące powołaniu w chwilach trudnych [...]”. *I Międzynarodowy Kongres Biskupów i innych odpowiedzialnych za powołania duchowne. Dokument końcowy* (20-24 listopada 1973 r.). W: *Nauka Kościoła o powołaniach duchownych*, jw. nr 8 s. 238-239.

²¹ *Poznański Synod Archidiecezalny* st. 19 s. 195.

²² Tamże st. 21 s. 195-196.

²³ Tamże st. 22 s. 196.

²⁴ Zob. *Synod Wrocławski* st. 29 s. 182.

²⁵ Tamże.

Trzeci synod warszawski²⁶, synod krakowski²⁷, I synod koszalińsko-kołobrzegi²⁸, XLII synod płocki²⁹ stwierdzają krótko i jednoznacznie, że rodzina w sposób szczególny odpowiedzialna jest za budzenie i pielęgnowanie powołań kapłańskich³⁰.

2. Katecheci, nauczyciele, wychowawcy

Przedłużeniem misji rodziców jest posługa katechetów, nauczycieli i wychowawców. Pomagają oni wychowankom głębiej pojąć sens poszczególnych powołań w Kościele oraz wskazują szczegółowe drogi ich realizacji³¹. Doniosłą rolę pedagogów w wychowaniu akcentuje II Sobór Watykański: „Nauczyciele i wszyscy ci, którzy w jakikolwiek sposób zajmują się wychowaniem dzieci i młodzieży [...], niech starają się tak urabiać powierzonych sobie młodzieńców, aby mogli oni uświadomić sobie powołanie Boże oraz chętnie za nim podążać”³².

Papież Jan Paweł II, w swoim nauczaniu nie pominął znaczącej roli osób zajmujących się wychowaniem dzieci i młodzieży w duszpasterstwie powołań. W posynodalnej adhortacji apostołskiej „Pastores dabo vobis” czytany: „[...] świeccy chrześcijanie, w szczególności katecheci, nauczyciele, wychowawcy, animatorzy duszpasterstwa młodzieży, w miarę swoich możliwości i na własny sposób, odgrywają wielką rolę w duszpasterstwie powołań kapłańskich; im lepiej rozumieją sens swojego

²⁶ Zob. *Trzeci Synod Archidiecezji Warszawskiej*. Warszawa 1975 (odtąd: *III Trzeci Synod Warszawski*) st. 8 s. 15; tamże st. 15 s. 28.

²⁷ Zob. *Duszpasterski Synod Archidiecezji Krakowskiej 1972-1979*. T. 1. *Przebieg prac synodalnych. Dokumenty Synodu*. Kraków 1985 (odtąd: *Synod Krakowski*) aneks 5 p. 7 s. 505-506.

²⁸ Zob. *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzskiej*. Koszalin 1986-1990 (odtąd: *I Synod Koszalińsko-Kołobrzski*) st. 1 s. 41.

²⁹ Zob. *XLII Synod Diecezji Płockiej (1987-1991)*. Płock 1992 (odtąd: *XLII Synod Płocki*) st. 77 § 1 s. 91.

³⁰ Szerzej na ten temat zob. P. Latusck, *Odpowiedzialność Ludu Bożego za powołania kapłańskie*, *Atencum Kapłańskie* 70: 1967 z. 1-2 s. 44-46; S. Kulpaczyński, *Pastoralna troska posoborowego Kościoła o budzenie i rozwój powołań kapłańskich*, *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne* 27: 1980 z. 6 s. 48; Z. Mońka, *Budzenie i pielęgnowanie powołań w świętym roku odkupienia*, *Homo Dei* 52: 1983 nr 3 s. 244; T. Herrmann, *Dlaczego chcę zostać kapłanem*, *Homo Dei* 44: 1975 nr 1 s. 53. F. Rząsa, *Duszpasterz a sprawa powołań kapłańskich zakonnych i misyjnych w świetle „Pastores dabo vobis”*, jw. s. 80; B. Gierzyński, *Wpływ środowiska rodzinnego na powołania kapłańskie (na podstawie ankiety przeprowadzonej w seminariach: łomżyńskim, płockim i włocławskim)*. Płock 1971 mps w Bibl. WSD; W. Przygoda, *Duszpasterstwo powołań do życia konsekrowanego*, jw. s. 219.

³¹ Zob. W. Przygoda, *Duszpasterstwo powołań do życia konsekrowanego*, jw. s. 219.

³² *Optatam totius*, n. 2.

powołania i misji, tym pełniej będą cenili wartość powołania i posłannictwa kapłańskiego, którego nic nie może zastąpić³³.

Prawodawcy synodalni podejmując temat odpowiedzialności katechetów, nauczycieli i wychowawców zwrócili uwagę na różne aspekty wychowania. Dwa ze zgromadzeń synodalnych położyły szczególny nacisk na formację ludzką i intelektualną wychowania. II synod częstochowski, nawiązując do myśli soborowej i nauki Jana Pawła II, apeluje do wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób zajmują się wychowaniem dzieci i młodzieży o budzenie i pielęgnowanie w wychowankach powołań kapłańskich³⁴. Winni oni, zwracając się do młodych, tak urabiać umysły i serca, aby uczniowie mogli uświadomić sobie powołanie i za nim podążać³⁵. III synod kielecki zobowiązuje nauczycieli i wychowawców, „aby tak kształtowali umysły, serca i charakter dzieci i młodzieży, by byli zdolni do życia w służbie ludziom, także w kapłaństwie i innych formach życia poświęconego Boga”³⁶.

I synod katowicki akcentuje bardziej przygotowanie młodzieży do właściwego odczytania drogi powołania. Apeluje również o poszanowanie wolności młodego człowieka w wyborze który dokonał. W statucie 3, 4 prawodawca stwierdza, że „wszyscy odpowiedzialni za wychowanie zobowiązani są do budzenia i formowania wszelkich powołań. Zwracając się do dzieci i młodzieży, powinni im przedstawiać wszelkie formy i możliwości poświęcenia życia w sposób specjalny Bogu, w służbie kapłańskiej [...]. Młody człowiek ma wybrać. Trzeba mu w tym wyborze pomóc z wielkim szacunkiem dla wezwania Bożego i dla wolności człowieka”³⁷.

Synod wrocławski zwraca z kolei uwagę na wychowanie poprzez przykład życia i postępowania wychowawców. „W szkołach katolickich i niekatolickich nauczyciele i profesorowie mają dawać prawdziwe świadectwo Ewangelii poprzez przykład własnego życia, kompetencję i uczciwość zawodową, nauczanie inspirowane duchem chrześcijańskim. Wychowawcy powinni uznawać te wartości, które wielu młodych wyczuwa i którymi żyje: młodzi są skłonni do przyjaźni, gotowi do służby, otwarci na poważne doświadczenia religijne, otwarci nade wszystko na Chrystusa. To pomoże mło-

³³ Pastores dabo vobis nr 41; Szczerzej na ten temat por.: kan. 232 § 1 kpk; T. Pawluk, Prawo kanoniczne według kodeksu Jana Pawła II, jw. s. 52-54; E. Szafronowski, Podręcznik prawa kanonicznego, jw. s. 307-308.

³⁴ Zob. II Synod Częstochowski st. I. I. I s. 177.

³⁵ Zob. tamże st. I. 3. 4 s. 178.

³⁶ III Synod Kielecki st. 5 s. 57.

³⁷ Synod Katowicki st. 3. 4 s. 99.

dym odkryć ich własne powołanie i posłannictwo, i będzie miało dodatni wpływ także i w wyborze życia poświęconego służbie wspólnocie³⁸.

Omówione wyżej uchwały synodalne mówiły o roli katechetów, nauczycieli i wychowawców oraz o różnych aspektach wychowania. Inne zaś synody ograniczają swoje wypowiedzi tylko do roli katechetów w budzeniu i kształtowaniu powołań³⁹. Synod poznański przypomina katechetom, że na wszystkich stopniach nauczania wprowadzają młodzież w życie modlitwy tak osobistej, jak i liturgicznej, wdrażają do miłości bliźniego, kształtują ducha apostołskiego oraz pielęgnują powołania kapłańskie i zakonne⁴⁰. Synod wrocławski zaś sugeruje katechetom przeprowadzenie w ciągu roku dwóch katechez o tematyce powołaniowej⁴¹.

Niektóre synody ograniczyły się tylko do wymienienia katechetów, nauczycieli i wychowawców jako osób odpowiedzialnych za powołania, bez szerszego omawiania ich roli. Czynią tak: III Synod Warszawski⁴², II Synod Lubelski⁴³, IV Synod Tarnowski⁴⁴, I Synod Koszalińsko-Kołobrzeski⁴⁵, Synod Lubaczowski⁴⁶, XLII Synod Płocki⁴⁷, I Synod Drohiczyński⁴⁸.

³⁸ *Synod Wrocławski* st. 17 s. 178; Por. tamże st. 25 s. 180.

³⁹ „Od nauczycielskiej postawy katechetów zależy w znacznej mierze czy szeregi kapłańskie będą się powiększać. Żadne też nauczanie bez osobistego przykładu nauczającego nic może przynieść oczekiwanego rezultatu wychowawczego”. T. Michałczyk, *Z doświadczenia katechetów*. *Katecheta* 23: 1979 nr 1 s. 33; „Szczególną rolę w szkole mają katecheci, którzy przez kontakty z wychowankami przede wszystkim poza lekcjami, przez wytwarzanie serdecznej więzi emocjonalnej ułatwili przekazywanie wartości kapłaństwa”. Z. Jonańczyk, *Socjologiczne badania powołań kapłańskich w Polsce*, jw. s. 216; Dokument Papieskiego Dzieła Powołań Duchownych w nr 53 zwraca uwagę na potrzebę lepszego przygotowania katechetów w zakresie teologii powołania; „Katecheci i nauczyciele religii prawie nigdy nie mają specyficznego przygotowania dotyczącego pedagogiki propozycji powołaniowej i towarzyszenia powołaniom w sposób zdolny do pobudzenia i rozwoju powołania”. *Papieskie Dzieło Powołań Duchownych. Rozwój duszpasterstwa powołań w Kościołach lokalnych*. W: Nauka Kościoła o powołaniach duchownych, jw. nr 53 s. 357; Szerzej na temat roli katechety por. Jan Paweł II, *Orędzie na XXVIII Światowy Dzień Modlitw o Powołania* (4 października 1990 r.). W: Nauka Kościoła o powołaniach duchownych, jw. nr 3-4 s. 196-199.

⁴⁰ Zob. *Synod Poznański*, st. 428 s. 117.

⁴¹ Zob. *Synod Wrocławski*, st. 175 s. 229.

⁴² Zob. *III Synod Warszawski*, st. 15 s. 28.

⁴³ Zob. *II Synod Lubelski*, st. 347 s. 122.

⁴⁴ Zob. *IV Synod Tarnowski*, st. 474 s. 203.

⁴⁵ Zob. *I Synod Koszalińsko-Kołobrzeski*, st. 1 s. 41.

⁴⁶ Zob. *Synod Lubaczowski*, st. 456 s. 149.

⁴⁷ Zob. *XLII Synod Płocki*, st. 77 § 1 s. 91.

⁴⁸ Zob. *I Synod Drohiczyński*, st. 33 s. 47.

II. Osoby duchowne

1. Biskup diecezjalny

Kościół w swoim nauczaniu wzywa wszystkich swoich członków do odpowiedzialności za dzieło powołań. Odpowiedzialność ta rozciąga się od Kościoła powszechnego, poprzez Kościół lokalny, aż na wspólnotę parafialną. Ma ona również pewną gradację personalną⁴⁹. Spośród osób, na jednym z pierwszych miejsc wymienia się biskupa diecezjalnego. W adhortacji *Pastores dabo vobis* Jan Paweł II napisał: „Odpowiedzialność za duszpasterstwo powołań kapłańskich spoczywa przede wszystkim na biskupie, który winien mu się poświęcić osobiście, chociaż może i powinien korzystać z wielorakiej współpracy. Biskup jest ojcem i przyjacielem dla swoich kapłanów, i stąd do niego przede wszystkim należy troska o zapewnienie kontynuacji charyzmatu i posługi kapłańskiej, o przysporzenie presbyterium nowych sił przez nałożenia rąk. Winien on dbać o to, aby duszpasterstwo ogólne miało zawsze wymiar powołaniowy, a raczej, żeby wymiar ten stanowił jego integralną, nieodłączną część. Zadaniem biskupa jest wspomaganie i koordynowanie różnych inicjatyw powołaniowych. Biskup wie, że może liczyć przede wszystkim na pomoc swoich kapłanów”⁵⁰.

Zagadnienie wiodącej roli biskupa w duszpasterstwie powołań omawia szeroko i wyczerpująco synod wrocławski. W kwestii tej odwołuje

⁴⁹ Zob. W. Przygoda, *Duszpasterstwo powołań do życia konsekrowanego*, jw. s. 217-218; Por. P. Rząsa, *Duszpasterz a sprawa powołań kapłańskich, zakonnych i misyjnych w świetle „Pastores dabo vobis”*, jw. s. 80.

⁵⁰ *Pastores dabo vobis* nr 41; „Do biskupów zaś należy pobudzanie swej owczarni do popierania sprawy powołań i troska o zespalanie wszystkich sił i zabiegów w tym kierunku; tych zaś, których uznają za powołanych do służby Pańskiej, winni po ojcowsku wspierać, nie szczędząc żadnych ofiar”. *Optatam totius* n. 2; „Biskupi diecezjalni, na których w najwyższym stopniu spoczywa troska o rozbudzanie powołań, powinni powierzony sobie lud pouczać o ważności świętego posługiwania i o konieczności szafarzy w Kościele, a także inicjować i popierać poczynania zmierzające do wspierania powołań, głównie przy pomocy dzieł do tego ustanowionych” kan. 233 § 1 kpk; „Biskup diecezjalny niech popiera jak najbardziej powołania do różnych posług oraz do życia konsekrowanego, okazując szczególną troskę o powołania kapłańskie i misyjne” kan. 385 kpk; Szerzej na temat odpowiedzialności biskupa zob. *Christus Dominus. Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele*. W: Sobór Watykański II, jw. s. 232-234 n. 15; Tamże n. 3; Jan Paweł II, *Przemówienia Jana Pawła II do biskupów polskich z okazji wizyty ad limina Apostolorum 1998. Przemówienie do trzeciej grupy biskupów polskich w dniu 14 lutego 1998 r.* Płock 1998 s. 26-28; E. Szafrowski, *Podręcznik prawa kanonicznego*, jw. s. 52-54; P. Latusck, *Odpowiedzialność Ludu Bożego za powołania kapłańskie*, jw. s. 41-42; T. Fitych, *Powołanie kapłańskie w duszpasterskim posługiwaniu Kościoła*, Atencum Kapłańskie 85: 1985 z. 2 s. 259-261.

się do Dokumentu Końcowego II Międzynarodowego Kongresu Biskupów⁵¹. W statucie 14 uchwał synodalnych czytamy: „Pasterz diecezji – biskup jest pierwszym odpowiedzialnym za powołania duchowne w diecezji, jako przewodnik, organizator i koordynator duszpasterstwa ogólnego i duszpasterstwa powołań. Odpowiedzialność tę dzieli z całą wspólnotą diecezji, w sposób szczególny z kapłanami i osobami poświęconymi Bogu. Pomagają mu w tym także instytucje i struktury. «Jako ci, którzy mają zadanie doskonalenia, winni biskupi przyczynić się do wzmożenia świętości swego kleru, zakonników i świeckich według właściwego im powołania, świadomi wszakże tego, że są zobowiązani dawać przykład świętości przez miłość, pokorę i prostotę życia. Niech tak uświęcają swoje Kościoły, by ujawnił się w nich zamysł całego Kościoła Chrystusowego. Dlatego jak najbardziej winni popierać powołania kapłańskie i zakonne, otaczając szczególną troską powołania misyjne»⁵². Prawodawca synodalny wskazał również w statutach środki i metody, jakie mogą być wykorzystane przez biskupa diecezjalnego w pracy powołaniowej. Ordynariusz diecezji sprzyja mianowicie rozwojowi powołań w następujący sposób: a) pokazuje łaskę kapłaństwa służebnego i rozmaitych form życia poświęconego Bogu, uwydatniając powszechny wymiar ich misji; b) zaprasza wszystkich do uległej odpowiedzi na skierowane do każdego z wiernych wezwanie Boże, by pełnić wolę Boga i realizować swe życie w służeniu wspólnocie; c) podtrzymuje ducha modlitwy i budzi poczucie współodpowiedzialności; d) zwraca się bezpośrednio z osobistym wezwaniem do tych, którzy są gotowi je przyjąć, zwłaszcza do młodych; e) wpływa na Radę Kapłańską i Duszpasterską oraz inne instytucje i stowarzyszenia, szczególnie stowarzyszenia młodych, aby brały sobie do serca sprawę powołań; f) podtrzymuje, kieruje, uzgadnia wszelkie działania i akcje powołaniowe za pośrednictwem dyrektora diecezjalnego Ośrodka Powołań⁵³.

Trzy inne synody: III kielecki⁵⁴, IV tarnowski⁵⁵ oraz lubaczowski⁵⁶ wymaga ją, aby duszpasterstwo powołań: diecezjalne i zakonne było za-

⁵¹ Zob. *II Międzynarodowy Kongres Biskupów* nr 29 s. 285-287.

⁵² *Synod Wrocławski*, st. 14 s. 176-177.

⁵³ Zob. *II Międzynarodowy Kongres Biskupów*, nr 29 s. 285-287; *Synod Wrocławski* st. 14 s. 176-177.

⁵⁴ Zob. *III Synod Kielecki*, st. 1 s. 55.

⁵⁵ Zob. *IV Synod Tarnowski*, st. 509 s. 210.

⁵⁶ Zob. *Synod Lubaczowski*, st. 490 s. 160.

wsze prowadzone we współpracy z biskupem diecezji. Każde działanie na rzecz powołań winno być z nim uzgodnione.

Prawodawca II synodu gnieźnieńskiego akcentuje ogólnokościelny wymiar troski biskupa o powołania. Ten ostatni powinien dbać o powołania kapłańskie nie tylko dla swojej diecezji, lecz także o wszystkie powołania duchowne dla całego Kościoła⁵⁷.

I synod katowicki⁵⁸ oraz II synod częstochowski⁵⁹ krótko i jednoznacznie, bez szerszego omawiania, podkreślają odpowiedzialność biskupa za wszystkie powołania duchowne w diecezji.

W referowanym wątku należy zwrócić uwagę na jeszcze inny aspekt odpowiedzialności biskupa. Jest on odpowiedzialny za powołania, ale również do niego należy zatwierdzenie każdego powołania. Myśl tę odnajdujemy w adhortacji apostołskiej Jana Pawła II *Pastores dabo vobis*: „Do biskupa lub kompetentnego przełożonego należy nie tylko zbadanie zdatności i powołania kandydata, ale także uznanie samego powołania. To Kościelne rozeznanie włącza indywidualne rozeznanie do posługi jako takiej”⁶⁰. Rozwinięcie papieskiej wypowiedzi znajdujemy w statutach pięciu synodów partykularnych. Najobszerniejsze zawarto w uchwałach II synodu częstochowskiego: „Powołanie kapłańskie jest przede wszystkim wezwaniem do służby Bożej w Kościele i dla Kościoła. Dlatego też tym, który rozeznaje powołanie, stwarza odpowiednie warunki dla jego rozeznania i ostatecznie je zatwierdza, jest biskup, jako pasterz Kościoła partykularnego”⁶¹. Pozostałe synody: poznański⁶², I katowicki⁶³, IV tarnowski⁶⁴ i lubaczowski⁶⁵ stwierdzają jednomyślnie, że powołanie do kapłaństwa wymaga potwierdzenia ze strony przełożonych w Kościele.

⁵⁷ Zob. *Drugi Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, Gniczno 1981 mps (odtąd: *II Synod Gnieźnieński*) st. 2 s. 24.

⁵⁸ Zob. *I Synod Katowicki*, st. 3. 1 s. 98.

⁵⁹ *II Synod Częstochowski*, st. 1. 1. 2 s. 177.

⁶⁰ *Pastores dabo vobis* nr 35; Szerzej na ten temat por.: kan. 1010-1023 kpk; *II Międzynarodowy Kongres Biskupów* nr 49 s. 311; J. Wosiński, *Teologia powołania do kapłaństwa*, *Ateneum Kapłańskie* 70: 1967 z. 1-2 s. 33-37; J. Woroniecki, *Królewskie kapłaństwo*, Wrocław 1947 s. 30-36; R. Foryccki, *Znaki i kryteria powołania kapłańskiego i zakonnego*, „Homo Dei” 44: 1975 nr 1 s. 38-39; T. Węclawski, *Kościół wobec sakramentu święceń*, *Pastores* 1: 1998 z. 1 s. 23-25.

⁶¹ *II Synod Częstochowski*, st. 1. 1. 2 s. 177.

⁶² Zob. *Synod Poznański*, st. 1099 s. 304.

⁶³ *I Synod Katowicki*, st. 1. 4 s. 97.

⁶⁴ Zob. *IV Synod Tarnowski*, st. 473 s. 203.

⁶⁵ Zob. *Synod Lubaczowski*, st. 455 s. 149.

2. Kapłani

Drugi krąg odpowiedzialnych za animację powołaniową stanowią również prezbiterzy⁶⁶. Obowiązek troski o następców wypływa z bytu kapłańskiego i działania w bezpośrednim zastępstwie Chrystusa. Miłość do Chrystusa i Kościoła powinna być główną przesłanką do apostołstwa powołaniowego⁶⁷. Obowiązek wspierania biskupa w trosce o powołania został podjęty przez Jana Pawła II w adhortacji apostołskiej *Pastores dabo vobis*. Papież, opierając się w dużej mierze na dokumentach II Soboru Watykańskiego stwierdza: „Wszyscy księża dzielą z nim, tzn. biskupem, troskę i odpowiedzialność za budzenie i rozwijanie powołań kapłańskich. Jak bowiem stwierdza Sobór, «do kapłanów, jako wychowawców w wierze, należy troszczyć się osobiście lub przez innych, by każdy z wiernych został doprowadzony w Duchu Świętym do rozwoju swego własnego powołania». «Obowiązek ten należy niewątpliwie do samego posłannictwa ka-

⁶⁶ Szerzej na temat odpowiedzialności kapłanów za powołania por.: Kongregacja ds. Duchowieństwa. *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów*. Watykan 1994 nr 32; Episkopat Polski. *Zaproszenie do modlitwy o powołania do służby Bożej* (10 lutego 1972 r.). W: Nauka Kościoła o powołaniach duchownych, jw. s. 411-416; Tcnżc. *Wezwanie do modlitwy o powołania do służby Bożej* (marzec 1973 r.). Tamżc, s. 416-421; kan. 233 § 1 kpk; T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, jw. s. 52-54; E. Sztafrowski, *Podręcznik prawa kanonicznego*, jw. s. 307-308; *Dyrektorium Duszpasterstwa Powołań*. W: Nauka Kościoła o powołaniach duchownych, jw. nr 30 s. 467-468; P. Latusek, *Odpowiedzialność Ludu Bożego za powołania kapłańskie*, jw. s. 42-43; Z. Mońka, *Kapłan a problem budzenia i pielęgnowania powołań*, *Homo Dei* 50: 1981 nr 4 s. 272-275; Tcnżc, *Budzenie i pielęgnowanie powołań w świętym roku odkupienia*, jw. s. 241-245; J. Baniak, *Powołania kapłańskie w Polsce w okresie pontyfikatu papieża Jana Pawła II* (1978-1987), *Atencum Kapłańskie* 112: 1989 z. 2 s. 269-287; P. Grudniok, *Być kapłanem*, Kraków 1978 s. 45-46; G. Greshako, *Być kapłanem*, Wrocław 1983 s. 200-202; „Kapłani, w ścisłej współpracy ze swoim biskupem, między sobą oraz z innymi odpowiedzialnymi, spełniają swoje zadanie w następujący sposób: głoszą wspólnie wiernym Słowo Boże o tym, co się odnosi do powołania chrześcijańskiego, powołania kapłańskiego i innych powołań konsekrowanych; okazują się otwarci dla wszystkich, zwłaszcza dla młodych; zachęcają do poszukiwania prawdziwych wartości; popierają doświadczenia duchowe, apostołskie, misjonarskie; zabiegają o pełne wychowanie chrześcijańskie, tak aby każdy wierny miał świadomość swego powołania; dają świadectwo wiary, życia ewangelicznego, gorliwości apostołskiej, prawdziwej miłości, nadziei i optymizmu, chrześcijańskiego z tą również intencją, aby inni, poruszeni ich przykładem, zapragnęli upodobnić się i przyłączyć do nich; umieją rozpoznawać osoby, zwłaszcza młode, zdolne i gotowe wybrać życie poświęcone Bogu; po gorącej modlitwie, roztropnie ale jasno i bez obawy, ukazują im tę możliwość, prowadzą je przez mądre kierownictwo duchowe”. *II Międzynarodowy Kongres Biskupów* nr 32 s. 290.

⁶⁷ Zob. W. Przygoda, *Duszpasterstwo powołań do życia konsekrowanego*, jw. s. 218; Por. P. Rząsa, *Duszpasterz a sprawa powołań kapłańskich, zakonnych i misyjnych w świetle „Pastores dabo vobis”*, jw. s. 80.

pląńskiego, przez które prezbiter uczestniczy w trosce całego Kościoła, aby nigdy tu na ziemi nie brakło robotników wśród Ludu Bożego»⁶⁸.

Uchwały końcowe trzech synodów zobowiązują kapłanów do szczególnej troski o młodzież, w której dostrzegą oznaki powołania. Synod prowincji krakowskiej przypomina, iż „duszpasterze dzieci i młodzieży, także pracującej, mają święty obowiązek troszczyć się indywidualnie o „tych, u których dostrzegą powołanie do kapłaństwa. Zadaniem duszpasterzy jest wszechstronna opieka nad taką młodzieżą i ukazywanie jej seminarium oraz samego kapłaństwa we właściwym świetle”⁶⁹. „Duszpasterz, stwierdza synod poznański, w pracy swojej uwzględni problem wyboru stanu i zawodu przez młodzież i ułatwi jej podjęcie decyzji. Szczególną pieczołowitością otoczy tę młodzież, w której dostrzeże oznaki budzącego się powołania kapłańskiego lub zakonnego”⁷⁰. III synod kielecki zaleca z kolei duszpasterzom otaczanie opieką młodzieńców, u których dostrzegą oznaki powołania, gromadzenie ich wokół siebie i w razie konieczności wspomaganie materialne⁷¹.

Ustawodawca II synodu gnieźnieńskiego proponuje włączenie duszpasterstwa powołań do duszpasterstwa ogólnego, „aby nie ograniczać się do sporadycznych akcji, lecz aby stanowiło ono stałą i integralną część działalności duszpasterskiej kapłanów”⁷².

W uchwałach dziewięciu synodów: III warszawskiego⁷³, I katowickiego⁷⁴, IV tarnowskiego⁷⁵, II częstochowskiego⁷⁶, I koszalińsko-kołobrzесьkiego⁷⁷, lubaczowskiego⁷⁸, XLII płockiego⁷⁹, poznańskiego synodu archidiecezjalnego⁸⁰ oraz I drohiczyńskiego⁸¹ ograniczono się tylko do przypomnienia kapłanom spoczywającego na nich obowiązku troski o nowe powołania kapłańskie.

⁶⁸ *Pastores dabo vobis* nr 41; „Najważniejszym i najskuteczniejszym środkiem budzenia powołań jest świadectwo życia kapłanów, ich bezwarunkowe oddanie się owczarni Bożej, ich pełna miłości służba Chrystusowi i Jego Kościołowi – służba będąca dźwiganie krzyża, podjętego z paschalną nadzieją i radością, wreszcie braterska zgoda i gorące pragnienie ewangelizacji”. Tamże.

⁶⁹ *Synod Prowincji Krakowskiej*, st. 82 s. 50.

⁷⁰ *Synod Poznański* st. 175 s. 53; Por. B. Jewulski, *Pomoc kapłana w budzeniu nowych powołań*, *Homo Dei* 44: 1975 nr 1 s. 42-46.

⁷¹ *Zob. III Synod Kielecki*, st. 7 s. 57.

⁷² *II Synod Gnieźnieński*, st. 5 s. 25; Por. tamże st. 4 s. 24-25.

⁷³ *Zob. III Synod Warszawski*, st. 15 s. 28.

⁷⁴ *Zob. I Synod Katowicki*, st. 3. 1 s. 98; Tamże st. 4. 12, s. 100.

⁷⁵ *Zob. IV Synod Tarnowski*, st. 474 s. 203.

⁷⁶ *Zob. II Synod Częstochowski*, st. 1. 1. 2 s. 177; Tamże st. 1. 3. 1 s. 178.

⁷⁷ *Zob. I Synod Koszalińsko-Kołobrzесьki*, st. 1 s. 41.

⁷⁸ *Zob. Synod Lubaczowski*, st. 456 s. 149.

⁷⁹ *Zob. XLII Synod Płocki*, st. 77 § 1 s. 99.

⁸⁰ *Zob. Poznański Synod Archidiecezjalny*, st. 18 s. 194-195.

⁸¹ *Zob. I Synod Drohiczyński*, st. 35 s. 48.

III. Instytucje świeckie

We wspólnocie wychowującej powołania ważną rolę spełnia szkoła. Wzbogacona duchem chrześcijańskim ukazuje powołanie jako fundamentalną treść osoby ludzkiej. Wychowanie przepojone wartościami ewangelicznymi rozbudza wśród młodzieży pragnienie pełnienia woli Bożej przez odpowiedni wybór stanu życia⁸².

Myśli te odnajdujemy w nauczaniu papieskim. „Harmonijną kontynuacją dzieła rodziny i rodziców powinna być szkoła, stwierdza Jan Paweł II w adhortacji *Pastores dabo vobis*, powołana do tego, by urzeczywistniać swą tożsamość «wspólnoty wychowującej» między innymi poprzez taki program kształcenia, który zdolny jest ukazać powołanie jako fundamentalną i wpisaną w naturę wartość osoby ludzkiej. W tym też znaczeniu szkoła, jeśli jest ubogacona duchem chrześcijańskim (zarówno dzięki obecności odpowiednio licznych przedstawicieli Kościoła w szkołach państwowych, zgodnie z prawem poszczególnych krajów, jak i przede wszystkim dzięki działalności szkół katolickich), może rozbudzić «w duszy chłopców i młodzieży pragnienie pełnienia woli Bożej przez wybór stanu życia najbardziej odpowiadający każdemu, przy czym nie powinno być nigdy wykluczone powołanie do posługi kapłańskiej»⁸³.

W kwestii odpowiedzialności szkoły za budzenie powołań wypowiedziały się tylko cztery synody partykularne, W uchwałach IV synodu tarnowskiego oraz synodu lubaczowskiego stwierdzono, iż „w dziele budzenia i rozwoju powołań ważną rolę spełnia szkoła i jej klimat wychowawczy. Rola ta jest obecnie tym ważniejsza, że w Diecezji nie istnieje już Małe Seminarium, które obok starannego wykształcenia humanistycznego dawało odpowiednie warunki do rozwoju powołania”⁸⁴.

⁸² Por. P. Rząsa, *Duszpasterz a sprawa powołań kapłańskich, zakonnych i misyjnych w świetle „Pastores dabo vobis”*, jw. s. 80.

⁸³ *Pastores dabo vobis* nr 41; Szerzej na ten temat por. *Optatam totius* n. 3; *II Międzynarodowy Kongres Biskupów* nr 45 s. 305-306; *Papieskie Dzieło Powołań Duchownych* jw. nr 88 s. 384-385; *Gravissimum educationis. Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim*. W: Sobór Watykański II, jw. s. 313-324 n. 4-12; Z. Jonaczyk, *Socjologiczne badania powołań kapłańskich w Polsce*, jw. s. 215-217; S. Harzęga, *Ewangelia powołania J 1, 35-42 według adhortacji „Pastores dabo vobis”*, *Atencum Kapłańskie* 122: 1994 z. 1 s. 83; „Pragnę w tym roku zastanowić się nad powołaniem, które mogą i powinny rozkwitać w wychowawczym klimacie szkoły, zwłaszcza szkoły katolickiej, pisze Jan Paweł II. Istotnie, Kościół powierza szkole katolickiej misję uczestniczenia w integralnej formacji osoby i chrześcijanina, winna więc ona pielęgnować ziarna powołania zasiane w duszach młodzieży przez Ducha Świętego”. Jan Paweł II, *Orędzie na XXVI Światowy Dzień Modlitw o Powołania* (2 lutego 1989 r.). W: *Nauka Kościoła o powołaniach duchownych*, jw. nr 2 s. 184-189.

⁸⁴ *V Synod Tarnowski*, st. 479 s. 205; *Synod Lubaczowski*, st. 461 s. 152.

Prawodawca synodu wrocławskiego zwraca uwagę na duże znaczenie szkoły w kierowaniu powołaniem młodych ludzi: „Szczególne znaczenie ma autorytet osobisty nauczycieli działających z inspiracji chrześcijańskiej. Nauczanie religii w szkołach daje sposobność ukazywania chrześcijańskiej wizji świata, chrześcijańskiego poglądu na życie i przyczynia się w ten sposób także do zwrócenia uwagi młodych ku powołaniu, jasno ukazując wartość posługiwania kapłańskiego, życia konsekrowanego, poświęcenia się misjom”⁸⁵.

I synod drohiczyński, w statucie 53, podkreśla znaczenie szkoły w budzeniu powołań kapłańskich⁸⁶.

IV. Instytucje kościelne

1. Parafia

Troska o powołania kapłańskie rozciąga się na cały Kościół i wszystkich wierzących; od Kościoła powszechnego, poprzez Kościół lokalny, aż po wspólnotę parafialną⁸⁷. Znaczącą rolę tej wspólnoty podkreśliły w swoich uchwałach I i II Kongres Biskupów na temat powołań. I Synod Biskupów stwierdza: „Każda forma życia chrześcijańskiego, aby mogła się rozwijać potrzebuje wspólnoty wiary. Dotyczy to tym bardziej każdego powołania. W tym celu potrzeba, aby każdy powołany przez Boga znalazł odpowiednią dla siebie wspólnotę, jak np. parafia [...]”⁸⁸. „Życie i postannictwo Kościoła lokalnego, czytamy w Do-

⁸⁵ Zob. *Synod Wrocławski*, st. 25 s. 178.

⁸⁶ Zob. *I Synod Drohiczyński*, st. 33 s. 47-48.

⁸⁷ Zob. W. Przygoda, *Duszpasterstwo powołań do życia konsekrowanego*, jw. s. 217-218; Szerzej na ten temat por.; T. Borcz, *Budzenie powołań kapłańskich w parafii*, *Homo Dei* 32: 1963 nr 3, s. 171-173; S. Kulpaczyński, *Pastoralna troska posoborowego Kościoła o budzenie i rozwój powołań kapłańskich*, jw. s. 49; P. Latusek, *Odpowiedzialność Ludu Bożego za powołania kapłańskie*, jw. s. 47. B. Jewulski, *Pomoc kapłana w budzeniu nowych powołań*, jw. s. 43; Z. Jonaczyk, *Socjologiczne badania powołań kapłańskich w Polsce*, jw. s. 217-218; „Parafia jest wspólnotą powołanych i wspólnotą powołującą. Powołana do wiary i do wiary powołująca, parafia ogarnia wszystkie powołania i daje im podłoże i treść klekzalną. Wspólnota parafialna jest w sposób szczególnie odpowiedzialna za powołania do kapłaństwa i życia poświęconego Bogu. Chodzi o jej własne istnienie, które nie będzie mogło trwać, jeżeli zabraknie kapłanów”. S. Szymeczek, *Środowiska formacji kapłańskiej*, *Ateneum Kapłańskie* 120: 1993 z. 3 s. 420.

⁸⁸ *Międzynarodowy Kongres Biskupów i innych odpowiedzialnych za powołania duchowne*, jw. nr 9 s. 239; Szerzej na ten temat por.: Paweł VI, *Orędzie na VI Światowy Dzień Modlitw o Powołania*, (19 marca 1969 r.). W: *Nauka Kościoła o powołaniach duchownych*, jw. s. 83-88; Jan Paweł II, *Orędzie na XXIII Światowy Dzień Modlitw o Powołania* (6 stycznia 1986 r.). Tamże, s. 171-172.

kumencie Końcowym II Międzynarodowego Kongresu Biskupów, rozwija się w szczególny sposób we wspólnotach parafialnych, rozumianych jako wspólnoty dojrzałe w wierze, całkowicie oddane posłudze. «One bowiem w pewien sposób przedstawiają widzialny Kościół ustanowiony na całej ziemi». Są jakby «komórkami diecezji», szkołami apostołstwa, ducha misyjnego, miejscem, w którym każdy posiada jakiś dar dla dobra wszystkich [...]. Autentyczne wspólnoty podstawowe są także żywymi komórkami Kościoła i urodzajnym gruntem dla duszpasterstwa powołań. Intensywne wychowanie w wierze i doświadczenie konkretnej służby braciom stanowi istotny środek do ujawnienia się nowych powołań do kapłaństwa i innych form życia konsekrowanego»⁸⁹.

I synod katowicki zwraca uwagę, że „jest wskazane, aby parafie, które nie dały żadnych powołań albo bardzo mało, dbały w szczególny sposób o stworzenie właściwego klimatu wiary i zaangażowania apostołskiego. Duszpasterze tych parafii winni troszczyć się o to, by rozbudzić świadomość parafian w tej dziedzinie»⁹⁰.

Bogactwo powołań duchownych świadczy bowiem o żywej wierze wspólnoty. To stanowisko potwierdzają uchwały trzech synodów. III synod kielecki przypomina wiernym, iż „odpowiedzialność za powołania wpisana jest w życie i działalność każdej wspólnoty parafialnej [...]. Wspólnota parafialna bogata w powołania jest bogactwem całego Kościoła, zaś uboga w nie, przyczynia się do zubożenia całego Kościoła. Wspólnota odpowiedzialna za powołania jest wspólnotą żywą, zatroskaną o życie autentycznie chrześcijańskie, wspólnotą modlitewną, która wzywa, wspólnotą misyjną, angażującą swe siły w głoszenie Ewangelii w swoim środowisku i na całym świecie. Odpowiedzialność za powołania przejawia się w przejściu od duszpasterstwa oczekującego do duszpasterstwa, które proponu-

⁸⁹ II Międzynarodowy Kongres Biskupów nr 40 s. 298-327; zob. *Dyrektorium Duszpasterstwa Powołań*, jw. nr 36 s. 472; „Z jednej strony podkreśla się przekonanie o ogromnej roli wspólnot parafialnych jako naturalnych środowisk orientacji powołaniowej, a z drugiej strony stwierdza się, że jedna z największych trudności w tym względzie tkwi właśnie w parafiach, które nie promują koniecznej posługi powołaniowej [...]. To, że duszpasterstwo powołaniowe powinno w sposób naturalny być obecne w zwykłym duszpasterstwie parafialnym jest przez wielu jeszcze proboszczów odczuwane raczej jako coś do zrobienia, niż jako samce duch całego duszpasterstwa, które aktualizuje się w ramach powołań”, *Papieskie Dzieło Powołań Duchownych*, jw. nr 59 s. 360-361.

⁹⁰ I Synod Katowicki, st. 3. 3 s. 99.

je. Jest to sprawa nie tylko duszpasterzy, ale całej parafii⁹¹. Prawodawca synodu wrocławskiego w omawianej kwestii oparł się w dużej mierze na dokumentach Stolicy Apostolskiej. „Powołania są znakiem żywotności wspólnoty, czytamy w 16 statucie synodu wrocławskiego. Wspólnota bez powołań jest jak rodzina bez dzieci. Parafia troszczy się o powołania «przede wszystkim za pomocą życia autentycznie chrześcijańskiego». Powołaniem parafii jest wychowanie swoich członków w słuchaniu Słowa, w liturgicznym i osobistym dialogu z Bogiem, w braterskiej miłości i przybliżanie im w sposób bardziej bezpośredni i konkretny znaczenia kościelnej komunii i misyjnej odpowiedzialności. Należy popierać wszystkie inicjatywy mające na celu zaangażowanie parafii w problem powołań⁹². II synod lubelski zwraca uwagę na fakt, że bogate życie duchowe i apostołskie parafii stanowi podatny grunt dla rozwoju łaski powołania⁹³.

Prawodawcy: IV synodu tarnowskiego⁹⁴ oraz synodu lubaczowskiego⁹⁵ wskazują na jedną z form budzenia powołań: „Wspólnota parafialna wychowująca dzieci i młodzież w czci dla kapłaństwa Chrystusowego pomaga w budzeniu i pielęgnowaniu powołań⁹⁶.

Obowiązek wspólnoty w budzeniu powołań kapłańskich krótko i jednoznacznie przypominają: synod wrocławski⁹⁷, III synod warszawski⁹⁸, II synod gnieźnieński⁹⁹, II synod częstochowski¹⁰⁰, synod koszalińsko-kolobrzesci¹⁰¹, I synod drohiczyński¹⁰².

⁹¹ *III Synod Kielecki*, s. 53

⁹² *Synod Wrocławski*, st. 16 s. 177-178

⁹³ *Zob. II Synod Lubelski*, st. 347 s. 122.

⁹⁴ *IV Synod Tarnowski*, st. 476 § 1 s. 203; *Tamże*, st. 474, s. 203.

⁹⁵ *Synod Lubaczowski*, st. 458 § 1 s. 149; *Tamże*, st. 456 s. 149.

⁹⁶ *IV Synod Tarnowski*, st. 476 § 1 s. 203; *Tamże* st. 474 s. 203; *Synod Lubaczowski*, st. 458 § 1 s. 149; *Tamże*, st. 456 s. 149.

⁹⁷ *Zob. Synod Wrocławski*, st. 171 s. 229.

⁹⁸ *III Synod Warszawski*, st. 8 s. 14.

⁹⁹ *Zob. II Synod Gnieźnieński*, st. 1 s. 23.

¹⁰⁰ *Zob. II Synod Częstochowski*, st. 1. 3. 5 s. 179.

¹⁰¹ *Zob. I Synod Koszalińsko-Kolobrzesci*, st. 1 s. 41.

¹⁰² *Zob. I Synod Drohiczyński*, st. 35 s. 48.

2. Niższe seminarium duchowne

Niższe seminarium duchowne jest instytucją powołaną m.in. do budzenia i wspierania w rozwoju powołań kapłańskich i zakonnych. Zadania te zostały przypomniane przez Sobór Watykański II w Dekrecie „*Opatam totius*”: „W Seminarjach Niższych, założonych do pielęgnowania załączków powołania, należy przysposabiać alumnów przez specjalną formację religijną, zwłaszcza zaś przez odpowiednie kierownictwo duchowe, do pójścia wielkodusznie i z czystym sercem za Chrystusem Odkupicielem. Pod ojcowskim kierownictwem przełożonych, przy odpowiednim współudziale rodziców, niechaj prowadzą życie odpowiednie wiekowi, mentalności oraz rozwojowi młodzieńców i dostosowane w pełni do zasad zdrowej psychologii; nie powinni też zaniedbywać zdobywania odpowiedniego doświadczenia w sprawach ludzkich oraz kontaktu z własną rodziną”¹⁰³. Papież Jan Paweł II, w adhortacji *Pastores dabo vobis* poświęcił tejże instytucji odrębny fragment. „Długie doświadczenie uczy, czytany w dokumencie papieskim, iż powołanie kapłańskie często objawia się po raz pierwszy pod koniec okresu dzieciństwa i w pierwszych latach młodości. [...] Kościół, działając poprzez instytucję niższych seminariów, pielęgnuje ziarna powołań zasiane w chłopięcych sercach, stara się je wstępnie rozeznąć i wspomagać ich rozwój, W różnych częściach świata seminaria te nadal prowadzą swe cenne dzieło wychowawcze, które ma otaczać opieką załązki powołania kapłańskiego i pobudzać je do rozwoju, tak aby alumni mogli je łatwiej rozpoznać i potrafiliby na nie odpowiedzieć. Program wychowawczy niższych seminariów, realizowany stopniowo i w odpowiednim czasie, sprzyja takiej formacji ludzkiej, kulturowej i duchowej, dzięki

¹⁰³ *Opatam totius* n. 3; Szerzej na ten temat por.: T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według kodeksu Jana Pawła II*, jw. s. 54-55; E. Szafronowski, *Podręcznik prawa kanonicznego*, jw. s. 308; I. Jcz, *Rola niższych Seminariów w przygotowaniu do kapłaństwa*, *Atencum Kapłańskie* 70: 1967 z. 1-2 s. 58-64; J. Sauvage, *Odnova seminariów w duchu II Soboru Watykańskiego*. Tamże, s. 6; S. Szymcicki, *Środowiska formacji kapłańskiej*, jw. s. 416-417; tenże, *Formacja do kapłaństwa*, *Dobry Pasterz* 1991 z. 11 s. 68-69; S. Bońkowski, *Diecezjalne Dzieło powołań Kapłańskich w Diecezji Płockiej*. W: *Studia Płockie*. T.V. Płock 1977 s. 94-95; „Należy zachować i popierać niższe seminaria lub inne tego rodzaju instytucje, tam gdzie istnieją, w których mianowicie – mając na uwadze wspieranie powołań – wraz z wykształceniem humanistycznym i naukowym, przewidziana jest specjalna formacja religijna. Co więcej, gdzie biskup diecezjalny uzna to za wskazane, powinien doprowadzić do krygowania niższego seminarium lub podobnej instytucji”. Kan. 234 § 1 kpk.

której młodzieniec może wstąpić do seminarium wyższego odpowiednio i solidnie przygotowany. «Przysposabiać do pójścia wielkodusznie i z czystym sercem za Chrystusem Odkupicielem» – taki jest cel seminarium niższego, określony przez Sobór w dekreście «Optatam totius», który tak opisuje jego wychowawczy charakter¹⁰⁴.

Na temat niższego seminarium duchownego wypowiedziały się tylko trzy synody partykularne. Prawodawca II synodu częstochowskiego nawiązując do papieskiej adhortacji *Pastores dabo vobis* potwierdza szczególne zainteresowanie sprawą powołań przełożonych i wychowawców niższego seminarium¹⁰⁵. Synod prowincji krakowskiej stwierdza, iż niższe seminarium duchowne zapewnia formację intelektualną: „Równocześnie przygotowuje bądź kandydatów do kapłaństwa, bądź katolików świeckich świadomych swoich obowiązków i praw. Należy je utrzymać, a ich uczniom stworzyć właściwe warunki dla kształcenia osobowości oraz do rozwoju duchowego i intelektualnego, ale bez praktykowanej dawniej izolacji i bez zbyt wczesnego wprowadzania uczniów w ascezę życia seminaryjnego. Trzeba się także zatroszczyć, aby niższe seminarium, które po II wojnie światowej zostało przez władze zlikwidowane, mogło wznowić swą działalność¹⁰⁶. W statucie 78 § 1 prawodawca synodu plockiego wymienia niższe seminarium duchowne jako szczególną formę „dalszego przygotowania do kapłaństwa¹⁰⁷”.

¹⁰⁴ *Pastores dabo vobis* nr 63; „W dzisiejszym duszpasterstwie powołań seminaria przygotowujące do seminariów wyższych oraz instytucje analogiczne dla innych form życia konsekrowanego mają swoją ściśle określoną tożsamość, jako miejsca szczególnie odpowiednic do przyjmowania i rozpoznawania powołań oraz do towarzyszenia im. Istnienie małych seminariów i analogicznych instytucji jest głęboko usprawiedliwione: wspólnoty parafialne, rodziny, różne grupy, wspólnoty, próby kicrownictwa i towarzyszenia wymagają pomocy w wychowaniu młodych i dorastających ludzi, wykazujących dyspozycje do jakiegoś powołania specjalnego; w tym celu małe seminaria i instytucje analogiczne mogą ofiarować swe środowisko i pogodną, młodzieńczą atmosferę braterstwa; mogą one wyrazić w sposób bardzo jasny propozycję zakorzenienia się w Ewangelii, propozycję modlitwy, służby Kościołowi, głębokiej przyjaźni z Chrystusem, przy pełnym poszanowaniu etapów wzrostu i dojrzewania w okresie rozwoju; propozycja powołania winna być w naszych czasach nieustannie odnawiana i wyraźnie sformułowana, ponieważ nasza rzeczywistość kulturowa i społeczna ciągle ulega przemianom i stwarza u młodych postawę krytyczną i poczucie niepewności; życie wspólne może dać warunki sprzyjające osiągnięciu pełnej dojrzałości ludzkiej, chrześcijańskiej, społecznej i apostołskiej oraz przemyślanemu otwarciu się na własne powołanie”. *II Międzynarodowy Kongres Biskupów* nr 53 s. 315-316; Na temat przygotowania wychowawców seminaryjnych por. Kongregacja ds. Wychowania Katolickiego. *Wskazania dotyczące wychowawców seminaryjnych*, Warszawa 1996.

¹⁰⁵ Zob. *II Synod Częstochowski*, st. 1. 3. 6 s. 179.

¹⁰⁶ *Synod Prowincji Krakowskiej*, st. 84 s. 50.

¹⁰⁷ *II Synod Plocki*, st. 78 § 1 s. 91.

Tam, gdzie niemożliwe jest założenie niższych seminariów, adhortacja apostołska *Pastores dabo vobis* proponuje tworzenie grup powołaniowych¹⁰⁸. Myśl adhortacji nie została jednak podjęta przez synody partykularne.

3. Wyższe seminarium duchowne

Wyższe seminarium duchowne jest instytucją, która bezpośrednio przygotowuje swoich adeptów do święceń kapłańskich, a tym samym troszczy się o powołania kapłańskie oraz ich rozwój. Należy jednak zauważyć, że osoby znajdujące się w wyższym seminarium odkryły już swoje powołanie, a wstępując w mury tej uczelni wyraziły pozytywną chęć jego rozwijania. Wypada zatem skupić się jedynie na zagadnieniu działalności seminarium prowadzonej „na zewnątrz”, wśród młodzieży, która nie odpowiedziała jeszcze pozytywnie na dar Bożego powołania.

Odpowiedzialność za to, by przybywało robotników do Winnicy Pańskiej spoczywa nie tylko na kapłanach już wyświęconych, ale i na tych, którzy się do kapłaństwa przygotowują, na alumnach seminarium duchownego. Winno im bardzo zależeć nie tylko na zachowaniu własnego powołania, by współpracując z łaską Bożą doprowadzić je do pełni rozwoju, ale nadto – by przyczynić się również do wskazywania innym drogi do kapłaństwa¹⁰⁹.

Ustawodawca II synodu gnieźnieńskiego przypomina o obowiązku włączenia seminarium duchownego w całość duszpasterstwa powołań¹¹⁰.

III synod kielecki „wzywa alumnów, aby z całą wspaniałomyślnością włączali się w dzieło powołań, jako sprawę podstawową całego Kościoła i sprawę własnego honoru. Niech promieniują radością, która otwiera

¹⁰⁸ Zob. *Pastores dabo vobis* nr 64; „Tam gdzie niemożliwe jest założenie niższych seminariów, które w wielu regionach świata wydają się niezbędne i bardzo użyteczne, trzeba stworzyć inne instytucje, jak chociażby grupy powołaniowe dla chłopców i młodzieży. Choć nie mają one charakteru stałego, grupy te mogą otoczyć stałą opieką powołania, stwarzając środowisko, w którym stanie się możliwa ich weryfikacja i wzrost. Chłopcy i młodzi ludzie myślący o kapłaństwie, choć żyją w rodzinie i są członkami wspólnot chrześcijańskich, które pomagają im na drodze formacji, nie powinni być pozostawieni samym sobie. Potrzebują szczególnego rodzaju środowiska lub wspólnoty, która będzie dla nich oparciem w specyficznym procesie formacji powołaniowej, zapoczątkowanej w nich przez dar Ducha Świętego”. Tamże; Por. *II Międzynarodowy Kongres Biskupów* nr 52 s. 314-315; *Papieskie Dzieło Powołań Duchownych*, jw. s. 383; S. Szymeccki, *Środowiska formacji kapłańskiej*, jw. s. 417-419.

¹⁰⁹ Zob. F. Latusek, *Odpowiedzialność Ludu Bożego za powołania kapłańskie*, jw. s. 47; Szerzej na ten temat por. *II Międzynarodowy Kongres Biskupów* nr 41 s. 301; J. Sauvage, *Odnowa seminariów w duchu II Soboru Watykańskiego*, jw. s. 7-10.

¹¹⁰ Zob. *II Synod Gnieźnieński*, st. 6 s. 25.

serca młodych i pomaga im pójść drogą powołania kapłańskiego czy zakonnego”¹¹¹.

Dla prawodawców ośmiu synodów partykularnych sprawa troski seminarzystów o powołania jest oczywista. W swoich uchwałach zawarli konkretne wskazania co do sposobów i metod budzenia powołań. I synod, katowicki¹¹², synod krakowski¹¹³, II synod częstochowski¹¹⁴, IV synod tarnowski¹¹⁵, synod lubaczowski¹¹⁶, I synod koszalińsko-kołobrzowski¹¹⁷ podają następujące elementy troski seminarium o powołania: a) kształtowanie u kleryków poczucia odpowiedzialności za powołania; b) modlitwa; c) współpraca z łaską powołania przez gorliwe studium; d) głoszenie kazań przez profesorów, przełożonych i kleryków na temat powołania i seminarium w parafiach, zwłaszcza w tych, z których brak powołań; e) włączanie alumnów do pracy duszpasterskiej nad młodzieżą podczas dni skupienia i „Wakacji z Bogiem”; f) opracowywanie i wydawanie materiałów o tematyce powołaniowej; g) częste informowanie parafii o życiu seminarium duchownego; h) dni skupienia urządzone dla młodzieży w seminarium.

W statucie 351 prawodawca synodu lubelskiego wymienia jeszcze dwa dodatkowe elementy: a) organizowanie tzw. niedziel kleryckich – wyjazdów do parafii, zespołów śpiewających z wychowawcami, aby tam uczestniczyć w dniu modlitwy o powołania kapłańskie; b) radośnie przeżywane przez alumnów powołanie wyrażane spontanicznie w środowisku koleżeńskim, parafialnym, w czasie różnorodnych spotkań duszpasterskich czy apostołskich¹¹⁸.

Prawodawca I synodu poznańskiego¹¹⁹ oraz synodu prowincji krakowskiej¹²⁰ w swoich wypowiedziach ograniczyli się tylko do wskazania trzech możliwości troski o powołania: a) modlitwa; b) przygotowanie i przeprowadzenie Tygodnia powołań; c) różnego rodzaju działanie.

¹¹¹ *Synod Kielecki*, st. 5 s. 57.

¹¹² *Zob. I Synod Katowicki*, st. 4. 7 s. 100; *Tamże*, st. 4. 8, s. 100.

¹¹³ *Synod Krakowski*, aneks 5 p. 6 s. 505.

¹¹⁴ *Zob. II Synod Częstochowski*, st. 1. 3. 6 s. 179-180.

¹¹⁵ *Zob. IV Synod Tarnowski*, st. 478 s. 204-205.

¹¹⁶ *Zob. Synod Lubaczowski*, st. 460 s. 151.

¹¹⁷ *Zob. Synod Koszalińsko-Kołobrzowski*, st. 224 s. 42.

¹¹⁸ *Zob. II Synod Lubelski*, st. 351 s. 123.

¹¹⁹ *Zob. Synod Poznański*, st. 921 s. 286.

¹²⁰ *Zob. Synod Prowincji Krakowskiej*, st. 83 s. 50.

4. *Diecezjalne Dzieło Powołań Kapłańskich*

Celem Diecezjalnego Dzieła Powołań jest budzenie i pielęgnowanie powołań do stanu kapłańskiego czy zakonnego. Z taką myślą zostało powołane przez papieża Piusa XII Papieskie Dzieło Powołań Kapłańskich¹²¹, a następnie przez poszczególne diecezje Diecezjalne Dzieło Powołań Kapłańskich.

Analizując statuty synodu poznańskiego możemy wskazać następujące zadania Dzieła Powołań: a) wyrabianie w kapłanach i wiernych poczucia odpowiedzialności za budzenie i kształtowanie powołań; b) opracowywanie w oparciu o doświadczenia ogólnokrajowe i diecezjalne, teologiczne, socjologiczne i pastoralne materiałów powołaniowych; c) udostępnianie parafiom i domom zakonnym materiałów związanych z problematyką powołaniową; d) urządzenie rekolekcji, dni skupienia i konferencji orientujących w wyborze powołania; e) organizowanie tygodnia powołań, światowego dnia modlitw o powołania, niedziel misyjnych; f) podejmowanie doraźnych akcji na rzecz powołań; g) utrzymywanie kontaktu i współpraca z Komisją Episkopatu ds. Powołań, Jasno-górskim Ośrodkiem Powołań, domami zakonnymi, parafiami¹²².

Prawodawcy czternastu synodów partykularnych: I katowickiego¹²³, II gdańskiego¹²⁴, II gnieźnieńskiego¹²⁵, synodu prowincji krakowskiej¹²⁶, II lubelskiego¹²⁷, IV tarnowskiego¹²⁸, II częstochowskiego¹²⁹, I koszalińsko-kołobrzесьkiego¹³⁰, lubaczowskiego¹³¹, III kieleckiego¹³², wrocławskiego¹³³, XLII płockiego¹³⁴, poznańskiego synodu archidiecezjalnego¹³⁵, I dro-

¹²¹ Zob. S. Bońkowski, *Diecezjalne Dzieło Powołań Kapłańskich w Diecezji Płockiej* (1950-1975), jw. s. 85; Por. A. Zuberbier, *Pius XII o powołaniach kapłańskich*, *Ateneum Kapłańskie* 52: 1961 z. 2 s. 171-180; por. A. Zakrzewski, *Diecezjalne Dzieło Powołań Kapłańskich w Diecezji Płockiej w latach 1950-1975*, Płock 1976 [mps w Bibl. WSD w Płocku].

¹²² Zob. *Synod Poznański*, st. 1102 s. 305; Tamże aneks 35 s. 482-483.

¹²³ Zob. *I Synod Katowicki*, st. 5. 1-5. 6 s. 100.

¹²⁴ Zob. *Statuty II Synodu Gdańskiego*, Gdańsk-Oliwa 1981 mps (odtąd: *II Synod Gdański*) st. 602-610 s. 131-152.

¹²⁵ Zob. *II Synod Gnieźnieński*, st. 3 s. 24.

¹²⁶ Zob. *Synod Prowincji Krakowskiej*, st. 83 s. 83.

¹²⁷ Zob. *II Synod Lubelski*, st. 352 s. 123-124.

¹²⁸ Zob. *IV Synod Tarnowski*, st. 477 s. 204.

¹²⁹ Zob. *II Synod Częstochowski*, st. k. 3. 7 s. 180; Tamże aneks 12 s. 253-254.

¹³⁰ Zob. *I Synod Koszalińsko-Kołobrzесьki*, st. 223 s. 41; Tamże st. 225 s. 42.

¹³¹ Zob. *Synod Lubaczowski*, st. 459 s. 151.

¹³² Zob. *III Synod Kielecki*, st. 6 s. 57.

¹³³ Zob. *Synod Wrocławski*, st. 27 s. 181; Tamże st. 30-34 s. 182-183.

¹³⁴ Zob. *XLII Synod Płocki*, st. 77 § 2 s. 91.

¹³⁵ Zob. *Poznański Synod Archidiecezjalny*, st. 1-3 s. 189-190.

hiczyńskiego¹³⁶, w podobny sposób, jak prawodawca synodu poznańskiego ujmują omawiane zagadnienie.

Duszpasterstwo powołań wymaga ciągłych poszukiwań skuteczniejszych form i środków oddziaływania. Kościół nigdy nie może poprzestać na tym, co jest, lecz musi patrzeć w przyszłość i tam widzieć realizację swoich celów. Przyszłość Kościoła zależy w dużej mierze od stanu powołań. Dlatego Kościół wciąż poszukuje, choćby poprzez obrady synodów partykularnych, nowych możliwości ożywienia duszpasterstwa powołań.

Prawodawcy synodów posoborowych odnoszą się do sprawy duszpasterstwa powołań z największą troską i zaangażowaniem. Odczytując obecną sytuację mają świadomość związku istniejącego między przyszłością Kościoła, a stanem powołań, poprzez konkretne wskazania starają się nakreślić osobom i instytucjom odpowiedzialnym (rodzicom, wychowawcom, duszpasterzom, szkołom i parafiom) pole działania w tak doniosłej sprawie.

Le persone e le istituzioni responsabili per le vocazioni al sacerdozio alla luce dei decreti dei sinodi polacchi dopo il Concilio Vaticano II

I numerosi sinodi diocesani e il sinodo provinciale della provincia di Cracovia, celebrati in Polonia nel periodo postconciliare, tra i temi importanti per la vita ecclesistica hanno prestato l'attenzione alla cura delle vocazioni sacerdotali. La pastorale per le vocazioni è stata indicata come un compito che dovrebbe impegnare sia le persone sia le istituzioni: laiche ed ecclesistiche.

Per quanto riguarda le persone, i decreti sinodali indicano soprattutto i genitori, i catechisti, gli insegnanti, gli educatori, i vescovi diocesani e i sacerdoti. Quanto invece alle istituzioni, la responsabilità per le vocazioni viene attribuita alle scuole nonché alle parrocchie, ai seminari: minori e maggiori e agli istituti diocesani per le vocazioni.

¹³⁶ Zob. *I Synod Drohiczyński*, st. 36 s. 49.